

UDC 37.02

DOI: 10.34671/SCH.SVB.2020.0402.0003

ХАРАКТЕР НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ОБЩУВАНЕ В ГРАНИЦИТЕ НА СИСТЕМАТИЧНОТО ТЕХНОЛОГИЧНО ОБУЧЕНИЕ

© 2020

Клинов Георги Тодоров, главен асистент, PhD

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(4000, България, Пловдив, Цар Асен №24, e-mail: starcom2@abv.bg)

Анотация. Педагогическото общуване в границите на технологичното обучение се разглежда като елемент на една ефективна, обективизирана от новите образователни условия в България методическо построение. Учителят и ученика влизат в динамични роли, които значително се различават от традиционното обучение в труд. Учителят в по-голяма степен е склонен да организира обучението при редуването на различни стилове за комуникиране с учениците. Учениците от своя страна са подложени на влиянието на все по-активната роля на социалния опит, свързан с труда, който те притежават от момента на постъпването си в училище. Значението на междуличностното общуване в границите на технологичната подготовка в отделните училищни степени променя и мястото и ролята на нормативното учебно съдържание. Включването на знания от две коренно различни научни области - технологии и предприемачество поставя пред образователните субекти-учител и ученици новото изискване за редуване и ново рубрициране на урочни теми, в които ефективното усвояване да се съобрази с наличния социален опит, свързан с труда, който учителя формира и развива целенасочено у учениците. В това си намерение учителя се съобразява на първо място със степента на личностна комуникативна култура на учениците, свързана с техниката и технологиите и на второ място с адаптивността им към материално-техническата среда в училище.

Ключови думи: общуване, образователни субекти, динамика, ролево поведение, модели на поведение.

THE NATURE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION WITHIN THE BOUNDARIES OF SYSTEMATIC TECHNOLOGICAL TRAINING

© 2020

Klinkov Georgi Todorov, chief assistant, PhD

Plovdiv University „Paisii Hilendarski“

(4000, Bulgaria, Plovdiv, str. „Tzar Asen“ № 24, e-mail: starcom2@abv.bg)

Abstract. Pedagogical communication within the boundaries of technological learning is seen as an element of an effective, subject to the new educational conditions in Bulgaria methodical construction. The teacher and the pupil enter into dynamic roles, which differ significantly from the traditional training in work. The teacher is more inclined to organize the training in the alternation of different styles for communicate with the students. The students in turn are subjected to the influence of the increasingly active role of social experience Related to the work they possess from the moment of their admission to school. The importance of interpersonal communication within the boundaries of technological training in individual school degrees also changes the place and role of regulatory learning content. The inclusion of knowledge from two fundamentally different scientific fields-technology and entrepreneurship poses to the educational subjects-teacher and students the new requirement for reduction and new rubrikirane of the topics of the school, in which the effective absorption to comply with the available social experience related to the work, which the teacher forms and develops in the pupils purposefully. Related to technique and technology and secondly to their adaptability to the material and technical environment at school.

Keywords: Communication, educational subjects, dynamics, role models, behavioural patterns.

ХАРАКТЕР ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ В ГРАНИЦАХ СИСТЕМОГО ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБУЧЕНИЯ

© 2020

Клинов Георги Тодоров, главный асистент, PhD

Пловдивский университет им. „Паисия Хилендарского“

(4000, Болгария, Пловдив, Царь Асен №24, e-mail: starcom2@abv.bg)

Анотация. Педагогическое общение в рамках технологического обучения рассматривается как элемент эффективного, с учетом новых образовательных условий в Болгарии, методического конструирования. Учителя и ученики вступают в динамические роли, которые существенно отличаются от традиционного обучения. Преподаватель более склонен организовывать обучение в чередовании разных стилей для общения со студентами. Учащиеся, в свою очередь, подвержены влиянию все более активной роли социального опыта, которым они обладают с момента поступления в школу. Важность межличностного общения в границах технологического обучения в отдельных школах также меняет место и роль нормативного содержания обучения. Включение знаний из двух принципиально разных научных областей - технологии и предпринимательства ставит перед преподавателями-учителями и учащимися новые требования к сокращению и новой рубрикации тем, в которых происходит эффективное усвоение в соответствии с имеющимся социальным опытом. Это обусловлено работой, в которой учитель целенаправленно формирует и развивает у учеников, связанных с техникой и технологией, и, во-вторых, с их приспособляемостью к материально-технической среде в школе.

Ключевые слова: общение, образовательные субъекты, динамика, ролевое поведение, модели поведения.

В границите на новият концептуално различен учебен предмет технологии и предприемачество се създават методически основания да се разгърнат и проявят нови проявления на образователната комуникация между учителя и учениците.

Технологичното обучение като дълговременен дидактически обоснован модел за ранно трудова и специализирано технологична подготовка е изградено и функционира на базата на логиката на трудовите, производствените, организационните и икономическите процеси.

Необходимостта от онтологическото осмисляне сте-

пента на ефективност на подобен вид обучение налага да се разгледат в имплицитен порядък редица интерпретационни изследователски задачи:

1. Как следва да се възприема новото по характер и обем технологично знание, което учениците следва да възприемат като нормативно знание.

2. В каква степен се променя идентификационният профил на съвременният учител по технологична подготовка.

3. Защо ученическата самостоятелност следва да покрива вектора на промяна, характерен за учителската

мобилност и високото ниво на професионална компетентност.

4. Педагогическото междуличностно общуване, детерминиращо традиционните и нови методически постановки, концепции, подходи може ли да обективизира новите програмни цели и задачи.

Конструкта технология следва да се разглежда в тясна функционална връзка с термина технологичен процес. На базата на старогръцкото си семантично значение технология ангажира две езиковедски структури-съвкупност от специфични способности и средства за дейност в границите на паралелното изучаване на конкретен технологичен способ и неговото приложение [1].

Тук възниква на пръв поглед привидно противоречие поради факта, че едва ли не всяка съвкупност от специфични способности и средства и начина на тяхното приложение следва да се разглежда като технология. Технологията използвана в стандартния образователен модел иницира времева константа, която е свързана с необходимостта да се реализира сравнително ясен концепт, но ограничен от урочния компонент на производствената дейност.

Поради тази причина конструкта технология следва да се разглежда паралелно с термина технологичен процес на базата на съществуващият логическия времеви компонент. Не бива да се забравя, че технологията и уточняващият я термин процес са развити преди всичко като метод на производствения инструктаж във времето на конкретната практическа дейност, която учениците извършват целенасочено и планомерно под ръководството на учителя.

Допълнението придобива вида-технология е времеви модел на специфична производствена дейност, която притежава качеството „научно описание“. В сферата на технологичното образование и обучение технологията следва да се разглежда и още като – времеви модел за обучение на учениците, при който доминира един или друг производствен, технологичен, трудово-инструментален, икономически способ [2].

Термините способ и процес дават възможност технологията да се прилага като инструментално описание за дейност в границите на предметизащият я компонент - време и специфика на изпълнение. Това съждение се свързва пряко с понятието операция, която е позната и използвана широко в образователната практика на 1-12 клас.

Възниква основателния въпрос защо конструкта технология, който има методическо значение като програмно представено понятие следва да се разглежда като своеобразна релация между две семантични и етимологични значения-производствена специфика и организационна технологичност. Причината се крие във възможността на технология да покрие голям спектър от близко значими употреби като труд и трудов процес, производство и производствен процес, техника и технически процес, икономика и икономически процес.

Идентификацията на съвременният учител по технологична подготовка /по технологии и предприемачество като програмна концепция/натоварва неговият професионален статус с нови, различни поведенчески и комуникативни по характер прерогативи.

Основание за разглеждане на идентификационната специфика на учителя като важен методически проблем са социокултурните изменения в обществото-неговата поведенческа и комуникативна адаптивност, способността му да се само организира в динамичните условия на трансформация на социално-трудова и технолого-икономическа реалност, да е в крак с методическите и предметни новости, иновации, предизвикателства за професионално израстване [4].

Въвеждането на методически представени понятия като технологии и предприемачество изгражда образователна среда, която налага реализирането на разнообразни,отнесени към основната група от компетент-

ности методически средства, методи, похвати, прийоми. От друга страна инверсията и дисфункционалността на проявление на социално-професионалната идентификация довежда до десоциализация, дисфория, социална аномия. Характера на предметното обучение, свързано с технологичната подготовка на учениците от отделните възрастови групи определя до голяма степен и поведенческият статус на съвременният учител.

В хода на технологичната подготовка се налага още и въвеждането на понятието „ресурсна обезпеченост“, на процеса на социално-професионална идентификация на учителя. Възможностите той да се превърне от обикновен транслатор-преносител на нормативното учебно съдържание към фактор за неговото ефективно структуриране и методическо обосноваване на базата на наличния социален опит на учениците, свързан с труда води след себе си до значими личностни промени.

Идентификацията се базира на постановката за промяна на основните, методически обосновани компоненти на учителската професиограма-стил на преподаване с доминиране на активния, комуникативен маниер; съобразяване на урочното и практическо планиране на дейностите със социалния опит на учениците, свързан с труда, който те притежават и учителя следва да използва, развива, допълва, интерпретира на базата на системата от технологични стандарти.

Особен компонент е този, който е свързан с екстра ролевото коригиране на различните поведенчески модели, който интериоризират по своеобразен начин специфичното между личностно общуване между образователните субекти.

„Способността на учителя да коригира поведението на учениците в хода на обособяване на личностният му идентификационен профил го натоварва и с отговорността по планирането, подготовката и адекватното кодиране на посланията, отправяни към учениците, както и подходящото ползване на комуникативните канали., [6, с.125-126].

Процеса на идентификация на учителя в границите на екстра ролевото му коригиране практическата дейност на учениците следва вектора на специфичното учебно съдържание като системно проявление: знания с технически характер; практически знания с технологичен характер; приложни знания с икономически характер.

Предметното технологично обучение създава методически възможности за реализирането на много варианти на игрово взаимодействие, в границите на което учителят да извършва своите ролево-контролиращи функции. Следва да се излезе извън полето на презумпцията, че той следва да развива контролните функции не на базата на игровото ситуиране на учебните задачи и спазване на контролиран игрови сюжет и модел.

В хода на реализиране на новото предметно обучение идентификационната динамика в дейността на учителя по своеобразен начин се допълва и от новата степен на самостоятелност на учениците. Въпреки, че декомпозираните в обема на учебното съдържание понятия технологии и предприемачество притежават големи семантични, етимологични и технологични качества то те подпомагат ефективното междуличностно обучение.

Въпреки, че от методическа гледна точка повечето предметни методи реализират различни подходи за обучение за всички тях е характерна тенденцията за налагане на стимулите, свързани с концепцията за автономност на ученика.

Екатерина Попандова-Желязкова в границите на реализиране на чуждо езиково обучение застъпва тезата, че в различните учебни предмети могат да се обосновават различни начини за ефективно развитие автономността на ученика, в границите на институционалното си проявление.

Д. Литле (D.Little-2001) посвещава една дълга поредица от изследвания, като възприема автономността като,...способност за самостоятелност, критично ми-

слене, вземане на решения и независими действия. Тя е свързана с идеята, че ученикът ще развие определен вид психическа връзка с процесите и съдържанието на ученето си. Способността за автономност се характеризира едновременно с начина, по който учи ученика и начините, по които трансферира наученото в по-широк контекст [7, с.149-150].

Ученикът, който се учи в хода на систематизирано технологично обучение извършва две независими дейности, който в методически аспект предопределят степента на неговата автономност-самостоятелност:

1. Усвояване основите на техническото, технологичното, икономическото, производствено-организационно знание посредством процеса на директно възприемане на нормативното учебно съдържание. Директното възприемане означава, че учебното съдържание се предоставя на учениците от учителя посредством активните обучаващи методи, характерни за този вид обучение-лекция, технологичен показ, разказ, инструкция, динамична рисунка, производствена схема, конструктивен анализ на технически обекти и явления. Ролята и мястото на социалния опит, свързан с труда, който учениците притежават в определен обем и степен на систематизираност е от първостепенно за избора на един или друг комуникативен стил на преподаване от страна на учителя.

2. Усвояване на практико-приложни знания и оперативни умения за работа/преструктуриране на технологични характеристики и модели/, свързани с основната група от технологични материали, ръчни инструменти за обработване, способности и технико-икономически модели за специализирана и профилирана подготовка.

Учествайки в решаването на различни учебни задачи с техническо условие учениците "...осъзнават, че нивата на знанията им могат да варират,... "Те могат да забележат, че различията не зависят единствено от поставените задачи, но и от разнообразните ситуации, в които попадат,... [12, с.151].

В границите на новият учебен предмет по технологии и предприемачество се утвърждава идеята учениците да ползват много по-голяма образователна и поведенческа свобода. Тази своеобразна автономност се обективизира и интериоризира от новият статут на учителя, поставен в ролята на комплексен модератор, съветник, консултант, съмишленик, при определени обстоятелства и треньор.

Нуждата от по-ефективно теоретико-практическо обучение на учениците от отделните училищни степени в полето на технологичното обучение поставя в този контекст ролята и мястото на социалния опит, който учениците притежават и той е свързан пряко с труда. Този опит канализира както усилията на учителя да разшири нормативното знание от сферата на труда, техниката, технологията, организацията като променя основните приоритети на възможния личностно ориентиран подход.

Залагане на първо място на ролята и мястото на опита променя в голямата си методическата постановка на учителския труд. Търсенето и прилагането на индикативните проявления на опита, който се открива още в първи клас под формата на еталони, образци, специализирани думи, представители от техниката и технологията, прояви на процеси и технологични действия насочва усилията на учителя в посока на методическо допълване и стандартизиране на опита, съобразно образователните посоки.

Конструкта опит, който съпровожда живота на социалния индивид-човек притежава относително ясна и точна както етимология и като лексика проявления", "...свързано от практически усвоени знания и умения-жизнен опит". Възниква резонно въпроса на базата на кои закономерности трудовият опит на ученика, който по същество като проявление е преди всичко предметен социален опит в определен момент може да се назове и жизнен [5].

Отговорът се крие в различната степен на трудова Научен вектор на Балканите. 2020. Т. 4. № 2(8)

социализация на учениците. Коректно би следвало да се използва още и конструкта различна степен на социално-трудова адаптация към трудовата среда в училище и оперативната ѝ компонента.

Междоличностното общуване между учителя и учениците в полето на технологичното обучение притежава реални образователни възможности да оптимизира специализирана подготовка в труд, като обедини в едно идентификацията на учителя в новите образователни условия и социално трудовата адаптация и самостоятелност на учениците [7-11].

От къде идва подобна утвърдителна увереност. Тя се съдържа в професионалния статус на учителя, който е социално детерминиран от комплексните му прерогативи-поднася на учениците нормативния обем от знания, ръководи с демонстрационен опит и показ практически и технологични образци за дейност, реструктурира заедно с учениците на учебното съдържание по отделните дялове и теми, съобразява собственият стил на преподаване с наличния социален опит на учениците, свързан с труда.

Характера на подобно междоличностно общуване авторът на настоящата статия е разгледал в свой концептуален, дидактически по вид модел. Трудовото обучение, което постепенно прераства в профилирано, технологично обучение спомага за реализирането на важните за подобен вид обучение личностни качества.

Дълго време трайно е застъпвана постановката, че "...степената на проявление на тези или онези качества на човека, особеностите на неговото поведение, ефективността от дейността в определящите го случаи зависи от това, дали човек действа сам, в изолирани условия, или в присъствието на други хора работи съвместно с тях." [4].

СПИСКЪ НА ЛИТЕРАТУРАТА:

1. bg.wikipedia.org/wiki/Технология.
2. tuj.asenovtsi.com.
3. Д.В.Шляков. Социально-профессиональная идентификация учителя: социологический анализ /cheloveknauka.com/socialno-professionalnaya identifikaciya uchitelya sotsiologicheskij analiz.
4. Междоличностное общение. Библиотека им. Н.С.Крупской. psibib.ru/sebe/obsh/mqzhlob.php.
5. [Onum-sysectvuelno.ime.rechnik.chitanka.info/w/onum](http://onum-sysectvuelno.ime.rechnik.chitanka.info/w/onum).
6. Петрова, Д. Общуването между ученици и учители: психологически аспекти. Годишник на СУ „Климент Охридски“, философски факултет, книга Психология, Том 100.
7. Цумам no Little, D. (2001). Learner autonomy and human independence: some theoretical and practical consequences of a social-interactive view of cognition, learning and language. In B. Sinclair et al. (eds). *Learner Autonomy and Teacher Autonomy: Further Directions*. Essex: Pearson Education International. Желязкова-Попандова Екатерина. Стимулиране на концепцията за автономност на ученика в хода на овладяване на чужд език. Научни трудове на Русенския университет. 2013, том 52, серия 6.3. с.149-150.
8. Бусыгина А.Л., Архипова И.В., Фирсова Т.А. Выявление взаимосвязи между нейропсихологическими показателями детей младшего школьного возраста и особенностями педагогического общения в процессе их социальной адаптации. Азимут научных исследований: педагогика и психология. 2018. Т. 7. № 4 (25). С. 284-288.
9. Бездухов В.П., Носков И.А. Аксиологическое общение как предмет педагогической рефлексии. Самарский научный вестник. 2019. Т. 8. № 4 (29). С. 227-231.
10. Джоиева О.Ф. Основные детерминанты затрудненного общения. Балтийский гуманитарный журнал. 2017. Т. 6. № 3 (20). С. 144-147.
11. Раздорская И.М., Урусова Т.И., Резцова Т.В., Ульянов В.О. Этические аспекты взаимодействия преподавателей и студентов в процессе обучения. Карельский научный журнал. 2018. Т. 7. № 1 (22). С. 53-56.
12. Цумам no Sinclair, B. (2000). Learner autonomy: the next phase?. In Sinclair, B. et al. (eds). *Learner autonomy and Teacher Autonomy: Further Direction*. Essex, Pearson Education International, pp.4-14]. Желязкова-Попандова, Екатерина. Стимулиране на концепцията за автономност на ученика в процеса на овладяване на чужд език. Научни трудове на Русенския университет-2013, том 52, серия 6.3. с.151.